PRZEGLĄD PRASY ZAGRANICZNEJ

CODZIENNY BIULETYN
WYDZIAŁU PRASOWEGO

MINISTERSTWA SPRAW ZAGRANICZNYCH

Rok VIII Warszawa, poniedziałek 24 lipca 1933 r. Nr. 166

ADRES REDAKCJI: ul. Marsz. Focha 1. Telefon 545-90 wewn. Nr. 16

SPRAWY POLSKIE

POLSKA A PAKT CZTERECH.

Siegodnia 22.VII twierdzi, że w niemieckich kołach politycznych szerzone są pogłoski, że Polska, nie mogąc przeszkodzić zawarciu paktu 4-ch, pragnie obecnie przyłączyć się do tego paktu. Punktem wyjścia wysiłków, czynionych w tym kierunku są starania o uzyskanie stałego miejsca w Radzie Ligi, albowiem formalnem usprawiedliwieniem paktu 4-ch jest fakt, iż cztery wielkie mocarstwa, które go podpisały, są stałymi członkami Rady. Zbliżenie polsko-rosyjskie polega raczej na akcentowaniu objawów zewnętrznych przyjaźni pomiędzy obu krajami, aniżeli na zbliżeniu i współpracy istotnej. W komentarzu redakcyjnym dziennik pisze, że pogłoski, lansowane w tej sprawie przez polityczne koła niemieckie, mają widocznie na celu poderwanie znaczenia, jakie nadawane jest w Europie procesowi zbliżenia państw Europy Wschodniej wobec niebezpieczeństwa hitlerowskiego.

L'Echo de Paris 22.V (w art. Jean Bourgoin'a) uważa, że wskutek paktów nieagresji nastąpiło przegrupowanie Europy; obecnie Europa dzieli się na dwa obozy: z jednej strony Francja, Polska, Mała Ententa, państwa bałtyckie i Rosja, z drugiej — Niemcy, państwa skandynawskie, Turcja oraz państwa rewizjonistyczne i neutralne, jak Holandja i Szwajcarja. Pakty nieagresji są repliką na pakt czterech a także zaznaczeniem nowej orjentacji w polityce sowieckiej, zwracającej się ku państwom przeciwrewizjonistycznym.

Pester Lloyd 22.VII, omawiając pakt czterech, przeciwstawia się twiedzeniom jakoby pakt na skutek interwencji Polski i Małej Ententy został wykoślawiony, jeżeli chodzi o kwestje równouprawnienia i rewizji. Dziennik widzi w pakcie wielki krok w kierunku rewizji i zaznacza przy tej okazji, że radykalne antyrewizjonistyczne stanowisko Polski nie ma nic wspólnego z węgierskiemi pretensjami rewizjonistycznemi.

Kölnische Ztg. 23.VII omawia nowe pakty, których celem jest zabezpieczenie pokoju i zaznacza, że po podpisaniu paktu czterech Liga Narodów będzie mogła jeszcze wykonać niejedną pożyteczną pracę, lecz główna praca nad przywróceniem pokoju w Europie przeszła na cztery mocarstwa. Dziennik zaznacza, że Polska przez wytrwały opór przeciwko paktowi czterech okazała, iż uważa swój dotychczasowy stosunek do Francji za zmieniony.

Z postępowania Roosevelta można wnosić, iż Ameryka również jest za regjonalną polityką, albowiem usilnie zmierza ona do zbliżenia się do państw środkowo- i południowo - amerykańskich. Najdalej posunęła się Rosja, która w odpowiedzi na pakt czterech, oraz ze względu na niebezpieczeństwo w Azji, zawarła cały szereg paktów ze swemi sąsiadami, które mogą zupełnie zmienić stosunki na wschodzie Europy. Sowiety zmierzają również do tego, aby przez doprowadzenie do porozumienia państw bałkańskich objąć wyłączną władzę nad cieśniną dardanelską i usunąć stamtąd wpływy mocarstw. Istnieją więc wysiłki, aby pozyskać również Bułgarję dla tej myśli. W ten sposób, zdaniem dziennika, wszystkie państwa słowiańskie znalazłyby się przy wspólnej pracy nad tworzeniem nowego porządku w środkowej i wschodniej Europie.

General-Anzeiger 22.VII podaje wiadomość o oświadczeniu Krestinskiego, jakoby został zawarty tajny układ polsko-rosyjski w sprawie wzajemnej pomocy na wypadek wojny, a który ma służyć do paraliżowania paktu czterech i ma przeszkodzić porozumieniu polsko-niemieckiemu.

Prawda 21.VII podaje wiadomość o wystąpieniu min. Simona za rewizją granic p. t.: „Rysy na pakcie 4-ch".

POLSKA A ZSRR.

Neue Zürcher Zeitung 22.VII zamieszcza koresp. wł. z Warszawy p. n. „Die Annäherung zwischen Polen und Russland". Korespondent, nawiązując do wizyty w Warszawie wojskowych lotników sowieckich, zaznacza, że wskazuje ona, iż między polską i bolszewicką armją tworzą się przyjacielskie stosunki. Następnie zajmuje się korespondent pobytem w Polsce Radka, jego wycieczkami do Gdyni i Krakowa, stwierdzając, że w czasie tych podróży oddawano mu honory jak wysokiej politycznej osobistości. Wobec tego rozeszła się w tutejszych politycznych kołach pogłoska o projektowanem wyznaczeniu Radka na następcę Owsiejenki. Należy pamiętać, że porozumienie z Sowietami jest zasługą nie Owsiejenki, lecz przeważnie posła Patka, który umiał spożytkować swoją z czasów przedwojennych przyjaźń z wybitnymi działaczami bolszewickimi; Radek jest dobrym znajomym szeregu politycznych polskich osobistości, ponieważ był on przed wojną w ścisłych stosunkach z rewolucyjnemi kołami polskiemi. Korespondent zaznacza, iż te wszystkie okoliczności wskazują, że rzeczywiście nie jest wykluczona nominacja Radka na miejsce Owsiejenki.

Prasa sowiecka 21.VII donosi z Warszawy o wizycie lotników sowieckich w polskich fabrykach samolotów. Specjalną uwagę pułk. Ingaunisa zwrócił ostatni model samolotów pościgowych P. Z. L.

Wozrożdenje 22.VII pisze, że Radek wysłany został przez sowieckie koła rządowe do Polski ze specjalną misją „ugłaskania" Polaków. Dziennik podaje wywiad „Expressu Porannego" z Radkiem o jego wrażeniach z pobytu nad polskiem morzem. „ Wywiad tego oszusta międzynarodowego — pisze dziennik — zdaje się wskazywać, że Polacy uwierzą we wszystko, co im powiedział Radek, byleby to, co usłyszą, było im przyjemne".

Poslednija Nowosti 22.VII podają za „Germanją" wiadomość o rzekomem podpisaniu pomiędzy Polską a Sowietami tajnej konwencji, w związku z podpisaniem paktu 4-ch. Ma ona zawierać zobowiązanie Sowietów zachowania neutralności w razie wojny polsko-niemieckiej. Jedna z klauzul układu przewiduje wspólną akcję ZSRR i Polski przeciwko separatystom ukraińskim.

POLSKA A CZECHOSŁOWACJA.

Modra Revue 21.VII (Praga) zamieszcza artykuł prezesa morawsko-ostrawskiego klubu czesko-polskiego dr. Krala, p. t. „Stosunki czesko-polskie na śląsku Cieszyńskim". Autor wykazuje złą wolę miejscowych czynników czeskich i przypisuje im winę, że Śląsk jest dotychczas zamiast pomostem kamieniem urazy między oboma narodami. Przytacza on na przykładach sposoby walki z żywiołem polskim, potępiając działalność czeskiej „Maticy", metody stosowane przy spisie ludności, teror wobec gospodarczo słabych jednostek, stanowisko części prasy i domaga się, by ludności polskiej dano „wszystko to, co tak szczodrze daje się Niemcom i Węgrom". Zyskamy wówczas, stwierdza dr. Kral, pełną ich lojalność i zaskarbimy sobie przyjaźń Polski. Prasa polska w Czechosłowacji daje wyraz wdzięczności całego społeczeństwa polskiego dla prof. dr. Krala, który nieustraszenie stoi w jej obronie.

SYTUACJA POLITYCZNA I GOSPODARCZA W POLSCE.

Neue Freie Presse 22.VII w depeszy z Warszawy donosi o rozpoczęciu się procesu przed sądem okręgowym w Wadowicach z powodu antysemickich zaburzeń w marcu 1933 r. w Żywcu.

Neue Freie Presse 21.VII, donosząc w depeszy z Warszawy o wniesionej kasacji z powodu wyroku w sprawie brzeskiej, zaznacza, iż istnieje tylko mała mo. żliwość zmiany wyroku w Najwyższym Sądzie.

Viitorul 21.VII w związku z pogłoskami o rzekomo zamierzonej w Polsce inflacji zamieszcza oświadczenie min. Zawadzkiego, opublikowane przez „Kurjer Poranny".

ZAGADNIENIA OGÓLNE

SYTUACJA POLITYCZNA W NIEMCZECH. ZBROJENIA.

Le Populaire 22.VII w art. wst. (O. Rosenfeld'a), nawiązującym do rozruchów, które ostatnio wydarzyły się w Niemczech, uważa je za konieczne następstwo demagogji Hitlera, nieposiadającego własnego programu politycznego i rządzącego przy pomocy ludzi, będących bądź to sługami kapitalizmu, bądź też nie znających potrzeb i pragnień mas. Zamieszki te zostały wywołane oświadczeniem Hitlera o „zamknięciu rewolucji" wówczas, gdy żadna z obietnic, danych przezeń tłumom, nie została jeszcze dotrzymana. Dalszy bieg wypadków uzależniony jest od tego czy niezadowolenie i rozczarowanie zdołało przeniknąć już do warstw żołnierskich, czy też nie dotarło ono tam jeszcze; w tym ostatnim wypadku dałoby się stłumić rozruchy przy pomocy armji.

Derniéres Nouvelles de Strasbourg 22.VII podają nowe szczegóły, dotyczące zbrojeń niemieckich, oparte na poufnych informacjach, nadesłanych z Nie-

miec przez specjalnego wysłannika pisma. Według tych informacyj, w zakładach „Vogtländische Maschinenfabrik" w Plauen produkuje się obecnie masowo tanki. Fabryka materjałów wybuchowych w Piesteritz-Wittenberg (niedaleko Halle) zaangażowała w ostatnich dniach 1400 nowych robotników. Nietylko manewry wojskowe, lecz również ćwiczenia w „obozach pracy" i na boiskach sportowych prowadzone są systematycznie na sposób wojskowy. Prasa i agencje telegraficzne niemieckie otrzymały wyraźny zakaz podawania jakichkolwiek wiadomości, dotyczących tworzenia nowych formacyj lotniczych, działalności szkół lotniczych, ilości uczniów-pilotów i budowy samolotów. Redakcje uprzedzone zostały, że wszelka, chociażby najdrobniejsza niedyskrecja w tej dziedzinie traktowana będzie jako zdrada stanu. Nawet w razie wypadków lotniczych nie wolno publikować żadnych szczegółów bez zezwolenia ministra propagandy.

„Dernieres Nouvelles" informują ponadto, że Hitler zamierza ustanowić specjalną kierowniczą instytucję wojskową, np. Najwyższą Radę Obrony Narodowej, złożoną wyłącznie z zaufanych osób. Rada ta miałaby poruczone kierownictwo wszystkich spraw wojskowych łącznie z zarządem policji i stowarzyszeń oraz kontrolą wszelkich przemysłów wojennych.

La République 22.VII podaje również szereg dalszych szczegółów o akcji zbrojeniowej Niemiec. Według tego pisma, tereny poligonu artyleryjskiego w Meppen (prowincja Hannover), które należały przed r. 1918 do firmy Krupp, a po wojnie pozostawały bez użytku, zostały w pośpiesznem tempie dostosowane z powrotem do celów wojskowych. W ostatnich dniach odbyło się w Meppen próbne strzelanie z ciężkich dział kalibru 155 mm., pochodzących z zakładów Rheinmetallwerke. Obsługa baterji, złożonej z 4-ch świeżo wykończonych dział, pochodziła z 3 pruskiego pułku artylerji pod dowództwem kpt. Magnusa. Na ćwiczeniach tych obecni byli m. in. baron von Fritsch, generał dowodzący 3 dywizją berlińską oraz profesor uniwersytetu berlińskiego dr. Becker, generał brygady w rezerwie.

Daily Telegraph 19.VII zamieszcza artykuł swego korespondenta wojskowego Liddela Harta o zbrojeniach Niemiec. Armja niemiecka, aczkolwiek liczy oficjalnie tylko 100.000 ludzi jest armją kadrową, która z łatwością wyćwiczyć może miljony żołnierzy. Będąc pozbawioną artylerji, czołgów i aeroplanów, armja niemiecka nie mogłaby liczyć na powodzenie w ofenzywie przeciwko Francji, byłaby ona jednak w możności uderzyć niespodziewanie na Polskę.

Germania 22.VII pisze, że wychodźtwo rosyjskie w Niemczech, liczące do 50 tysięcy głów, życzliwie powitało dojście do władzy Hitlera, gdyż pragnie ono również odrodzenia Rosji w duchu chrześcijańskim. Dziennik zaznacza, że w tym celu zorganizowała się pod wodzą A. P. Swietozarowa organizacja „Rond" t. j. Ruskoje Oswoboditielnoje Narodnoje Dwiżenje.

Dziennik zaznacza, że pod tym nagłówkiem zaczął wychodzić tygodnik, który jest poświęcony odrodzeniu Rosji i który głosi, że dopiero ma powstać idea, która będzie stanowiła własny duchowy dorobek twórczy Rosji, gdyż dotychczas jeszcze jej nie było. Pismo to zamieszcza na czele zdanie Dostojewskiego: „Samodzielna rosyjska idea jeszcze nie narodziła się, a tylko bogata ziemia rosyjska przygotowuje się do narodzenia jej w straszliwym i okrutnym bólu". Rok 1917 tego Rosjanom jeszcze nie przyniósł. Dziennik życzy Rosjanom powodzenia w tej pracy i zwraca im uwagę na potrzebę solidarności.

Prager Presse 23.VII pisze za „Daily Telegraph", iż istotnie odbył się w Amsterdamie tajny kongres żydowski, na którym postanowiono powołać do życia żydowską federację gospodarczą dla bojkotu towarów niemieckich oraz floty handlowej niemieckiej. Przewodniczącym tej federacji został obrany lord Melchet i siedzibą jej będzie Londyn.

MOCARSTWA A Z. S. R. R.

Morning Post 21.VII donosi, że w kołach konserkatywnych dają wyraz oburzeniu z powodu zaniechania przez rząd angielski jakichkolwiek poważnych kroków celem uzyskania od ZSRR. spłaty długów państwowych i prywatnych wobec Wielkiej Brytanji. Dziennik przypomina, że w związku z obecnie toczącemi się rokowaniami sir John Simon stwierdził, że uregulowanie sprawy długów przez Sowiety będzie warunkiem zawarcia trktatu handlowego.

Prasa fińska przepełniona jest ostatnia wiadomościami, jakoby w najbliższym czasie nastąpić miało zerwanie wszelkich stosunków gospodarczych sowiecko - niemieckich. Sowiety rzekomo w ten sposób zamierzają uchylić się od zapłacenia wystawionych Niemcom za dostawy towarowe weksli na łączną sumę około 100 miljonów funtów. Pozatem Sowiety jakoby już nie dbały o dostawy niemieckie, mając na widoku uzyskanie wkrótce wielkich kredytów amerykańskich i angielskich. Wreszcie — zdaniem prasy fińskiej — na stanowisko Sowietów w tej sprawie wpływa w dużej mierze fakt zupełnej izolacji Niemiec skutkiem ich nieszczęsnej polityki zagranicznej.

Izwiestja 20.VII podkreślają oburzenie, jakie wywołała w Turcji mowa delegata niemieckiego na konferencji londyńskiej, Possego, przeciwko uprzemysłowieniu Turcji i przyłączają się w zupełności do stanowiska Turcji Państwom kapitalistycznym zależy na tem, aby mieć w Turcji rynek dla swych wyrobów przemysłowych i nie tracą nadziei sprowadzenia tego kraju ponownie do roli kolonji lub półkolonji wielkich mocarstw.

Siegodnia 20.VII w kor. z Rumunji twierdzi, że pomiędzy Rumunją a ZSRR. podpisany został tajny protokuł, na mocy którego Sowiety uznają Besarabję, jaką część nieodłączną Rumunji. Ta ostatnia zaś zobowiązuje się uznać ZSRR. de jure i wznowić z nią stosunki dyplomatyczne i handlowe. Wiadomość o możliwem wznowieniu stosunków handlowych z Rosją wywołała w Besarabji, jako b. części imperjum rosyjskiego, olbrzymie wrażenie.

WŁOCHY A RUMUNJA.

Le Temps 22.VII, nawiązując w art. wst. do ostatnio odnowionego w Rzymie układu włosko - rumuńskiego z 1927-go roku, poczytuje ten układ za przejaw dobrej woli ze strony Italji w sprawie odprężenia politycznego w Europie. W chwili, gdy dojrzewają projekty Locarna wschodniego, bałkańskiego paktu nieagresji, a nawet paktu adrjatyckiego, — fakt zbliżenia Małej Entente'y z Italją posiada bardzo doniosłe znaczenie. Widocznem jest, że w wielkim wspólnym wysiłku pacyfikacji Europy wschodniej i bałkańskiej — dobre stosunki włosko - rumuńskie odegrają pierwszorzędną rolę. Zanim jednak dojdą do skutku rozmowy na tematy powyższe, Italja zajmuje się obecnie przedewszystkiem zagadnieniami wynikłemi z działalności Niemiec na terenie międzynarodowym, a więc problemem hitleryzmu w Austrji oraz ekspansją ekonomiczną Niemiec na Węgrzech, w Bułgarji, w Rumunji i w Turcji.

POLITYKA ZAGRANICZNA JUGOSŁAWJI.

Der Tag 22. VII w art. wst. pisze, że Jugosłowianie nie wierzą, aby przeciwieństwa włosko - jugosłowiańskie dały się usunąć przez zawarcie jakiegokolwiek paktu i dlatego doniesienie „Tempsa" o tem, jakoby miało dojść wkrótce do zawarcia paktu adrjatyckiego, nie zrobiło w Jugosławji większego wrażenia. Natomiast zawarcie paktu wschodniego obudziło nadzieje, że może udałoby się pozyskać innego protektora, który mógłby popierać interesy Jugosławji przeciw Włochom bez zastrzeżeń, jakim była przedwojenna Rosja. Francja może się nie utrzymać na takiej linji, mając przed sobą możliwości kompromisu z Włochami. Jest jednak rzeczą wątpliwą, aby Rosja obecnie mogła wrócić do dawnej carskiej polityki na Bałkanie a przytem z jej strony grozi również niebezpieczeństwo komunistyczne. Panslawizm rosyjski przed wojną stanowił dla Słowian bałkańskich silny punkt orjentacyjny i przechodzono nawet do porządku dziennego nad ciężkim losem Polski pod panowaniem Rosji. Dziennik podnosi, że w każdym razie trzeba liczyć się z możliwością zmiany polityki jugosłowiańskiej w kierunku Rosji.

SYTUACJA POLITYCZNA W AUSTRJI.

Dreptatea 20.VII wyraża uznanie dla Austrji i Dollfussa z powodu ciężkiej ich walki o obronę niepodległości wobec Niemiec; Austrja rozumie, że dopuszczenie w niej do rozrostu hitleryzmu doprowadziłoby do tego, że stałaby się ona filją Berlina.

MIĘDZYNARODOWA SYTUACJA GOSPODARCZA.

L'Echo de Paris 23.VII w art. wst[illegible]Pertinax'a), nawiązującym do amerykańskiej polit[illegible]ekonomicznej, twierdzi, że Industrial Recover[illegible]nadaje rządowi Stanów Zjedn. A. P. cechy [illegible]e'u kom[illegible]stycznego. Projekt generała Thoma[illegible]Kolorad[illegible] gulacji wahań giełdowych, gdyby z[illegible]przyjęty[illegible]prowadziłby tylko — zdaniem autora — do najwstrętniejszego rodzaju dyktatury, tem gorszej, że niemającej zdecydowanej polityki, jak to wykazała ostatnio konferencja londyńska.

Daily Herald 21.VII ostro atakuje gubernatora Banku Angielskiego Montagu Normana za jego politykę, zmierzającą rzekomo do związania funta z frankiem. Najbardziej wpływowe koła City są w jawnej opozycji przeciwko tej polityce i domagają się dymisji Montagu Normana.

Dreptatea 22.VII zamieszcza oświadczenie delegata państw rolniczych i min. rolnictwa Rumunji Madgearu o pracach konferencji londyńskiej, po której się spodziewa pewnych korzyści; Madgearu ostrzega przed pesymistyczną oceną tej konferencji.

SYTUACJA POLITYCZNA NA LITWIE.

Cała prasa litewska z 21 i 22.VII poświęcona jest prawie całkowicie uroczystościom pogrzebowym tragicznie zmarłych lotników litewskich, Dariusa i Girenasa (por. „Przegl. Prasy Zagr." Nr. 162—165). Dzienniki podkreślają, że w uroczystościach pogrzebowych wzięli m. inn. udział przedstawiciele akademickiej młodzieży litewskiej z Wilna. Dzienniki podają w d. c. treść napływających z zagranicy i z kraju depesz kondolencyjnych, ponadto umieszczają streszczenia przychylnych Litwie głosów prasy zagranicznej, odnoszące się do katastrofy transatlantyckich lotników litewskich. W spisie wieńców, złożonych na trumnach lotników, wymienione są wieńce, złożone przez organizacje niemieckie i niemieckiego ministra lotnictwa oraz prezydenta Prus Wschodnich; poza Niemcami wieniec złożyło amerykańskie poselstwo na Litwie.

Lietuvos Aidas podkreśla, że prasa polska naogół umieszczała prawie wszystkie informacje pochodzące ze źródeł niemieckich, dotyczące lotu i katastrofy lotników litewskich. Dziennik zaznacza, że z pośród pism polskich bodaj tylko „Dziennik Wileński" nie podał żadnej wiadomości o locie Litwinów amerykańskch, natomiast „nie pożałował donieść o katastrofie".

RÓŻNE.

Ceské Slovo 22.VII w koresp. z Bukaresztu pisze, że opinja rumuńska coraz silniej domaga się wyświetlenia sprawy gen. Seletzki'ego i firmy Skoda, ponieważ istnieje przekonanie, że za kulisami tej afery kryją się przemysłowcy rumuńscy, którzy chcieli zaszkodzić przemysłowi czeskiemu.

Neue Freie Presse 23.VII zamieszcza dep. wł. z Rzymu, w której donosi o objęciu przez Mussoliniego teki ministra wojny. Dziennik zaznacza, iż ostatnie zarządzenie wskazuje na istnienie planu połączenia w rękach Mussoliniego wszystkich ministerjów, mających związek z obroną kraju. Na ostatniem posiedzeniu rady ministrów uchwalono utworzenie dwóch nowych stopni wojskowych a mianowicie: marszałka [illegible]owietrza i marszałka armji lotniczej. Balbo zostanie, [illegible]rawdopodobnie, mianowany marszałkiem powietrza.

Drukarnia „Kadra", Warszawa, Długa 50. [illegible]on 11-86[illegible] Drukowano na prawach rękopisu

